

Казки про жадібність

Про бідного чоловіка і воронячого царя

Про бідного чоловіка і воронячого царя Де не жив, а жив на світі бідний чоловік. Не мав він ніякого майна, крім маленької хатини, нивки і двох чорненьких кудлатих воликів. Забув я сказати, що мав він ще й жінку та цілу громаду дітей. І сам не знав, скільки їх в його тісній хатині пищить, верещить, просить їсти.

Пішов якось бідний чоловік на свою нивку й взяв із собою найменшого сина. Сів хлопець під кущем і квітками, грається. Почав бідний чоловік воликами ниву орати.

Оре, оре... ледве зорав дві борозни, як над ним захмарилося, та так, немов темна ніч налягла. Дивиться бідний чоловік, що то за чорна хмара небо заслонила, й бачить над собою велетенського птаха. Клюв у того птаха, як гострий, калений у вогні спис, кігті, як гаки, а крила такі, що й сонце заслонили.

Налякався бідний чоловік, коли птах сів на його ниву. Прикрив птах під свої крила не тільки чоловіка, але й його сина, кудлатих воликів, плуг.

Ще дужче чоловік налякався, коли птах заговорив людським голосом:

— Скажи, чоловіче, що від тебе взяти — сина чи воликів, бо мої дітки дуже зголодніли.

— Бери мене! — каже бідний чоловік. — Я вже старий, досить набідувався на світі.

— Тебе не беру. Ти багато тютюну скурив, твоє м'ясо прокоптіло, від нього мої дітки захворіють. Давай сина або кудлатих воликів! — мовив на це страшний птах.

Замислився бідний чоловік, що йому робити. Дітей у нього багато, коли хлопця віддасть, і так ще досить залишиться. А воликів тільки два. Коли їх цей страшний птах забере, чим він дооре нивку, чим дров привезе, чим заробить хліб для сім'ї?

А птах підганяє:

— Ти довго не мудруй, а відповідай, що мені даєш? Дитину чи худобу?

Тут птах почав кігтями землю під собою гребти. Глянув чоловік на ті кігті й пошкодував сина. «Будь, що буде! Не дам я своєї дитини в ті страшні кігті».

— Бери воликів! — промовив він сумно.

— Маєш щастя, що даєш воликів, а не хлопця. Інакше я і тебе, і волів звів би зі світу! — промовив птах. — Та щоб ти знав: за воликів я тобі добре заплачу. Зашли до мого палацу одного з своїх синів, я йому дам за воликів те, що він тільки забажає.

— А де твій палац? — питає бідний чоловік.

— Твій син мій палац знайде за зеленими полонинами, за густими лісами, на срібній поляні. Хай тільки запитає, де живе Воронячий цар! — З цими словами птах вхопив пазурищами чорних кудлатих воликів разом із плугом й полетів.

Повернувся засмучений чоловік додому.

— А куди поділися твої волики? — питає жінка. Розповів їй чоловік свою пригоду, засумувала й жінка, заплакала:

— Що тепер з нами буде? Як хліб вродить, коли ти нивки не зорав, зерна не посіяв?

— Не плач, мамко, — каже найстарший син. — Ось я зараз піду до Воронячого царя, най він нам заплатить за воликів. Та коли й не повернуся, то хоч одна скибка хліба для інших залишиться.

Заплакала бідна жінка ще дужче:

— Нікуди не ходи, синку! Той страшний птах ще з'їсть тебе. Най буде, що буде — серед дітвори й тобі шматок хліба знайдеться!

Та син не послухав. Спекла мати синові паляницю, поклала в торбину цибулину й попрощалася з ним перед далекою дорогою.

Пішов найстарший син шукати, де ті зелені полонини, густі ліси, де той палац на срібній поляні, в яким живе Воронячий цар.

Перейшов син одну полонину, перейшов другу і потрапив до густого лісу. Дуже зголоднів. Сів собі

під кушем, вийняв з торбини паляницю, цибулину й почав їсти. Не встиг перший шматок покласти до уст, як бачить: перед ним чорна хрома ворона на одній нозі скаче, підстрибує.

— Щастя, доле! — мовить ворона.

— Щастя й тобі! — відповів хлопець. Сіла ворона біля хлопця й дивиться, як той смачно їсть цибулю й паляницю.

— Чи ти б не дав мені хоч шматочок паляниці? Я дуже зголодніла! — просить хрома ворона.

— Знайди собі сама. Я дуже голоден, а дорога передо мною ще довга, не можу тобі дати! — відповідає найстарший син. А мав той син тверде і скупе серце.

— Куди ти йдеш? — спитала ворона.

— Шукаю срібну поляну, на якій стоїть палац Воронячого царя.

— Візьми й мене на свої плечі, бо і я туди поспішаю. Та ні крила, ні ноги мені вже не служать! Я тобі вкажу дорогу.

— А як тебе понесу, коли й сам ледве ноги тягну! — мовив байдуже хлопець.

Хрома ворона підстрибнула, махнула крилами, знялася й полетіла.

— Яка хитра! На моїх плечах захотіла проїхатися! — розсердився хлопець. Поклав він у торбину остаток паляниці й вирушив далі шукати срібну поляну з палацом Воронячого царя. Ні срібної поляни, ні палацу хлопець не знайшов. Заблудився він у лісі й не міг з нього вийти.

А бідний чоловік з жінкою чекають, коли син повернеться, та ніяк не дочекаються. Минають дні й ночі, а про хлопця ніяких вістей немає.

Каже середульший син: — Спечіть мені паляницю, покладіть у торбину цибулину, дайте мені палицю на дорогу, піду я шукати брата. Можливо, мені вдасться знайти й срібну поляну, і палац Воронячого царя.

— Не ходи, синку, нікуди! — просить мати.— Ми й без платні Воронячого царя якось проживемо. А коли судилося братові повернутися, він повернеться.

Та не змогла мати вмовити сина. Довелось і середульшого випроводити в дорогу.

Іде середульший син зеленими полонинами, густими лісами. Іде й бачить: ворони літають. Тут він подумав, що ось-ось має натрапити на палац Воронячого царя. «Ачей десь тут має бути й мій брат!» — думає він.

У густому лісі зголоднів середульший син, сів, вийняв паляницю, цибулину і їсть. Раптом перед ним з'явилася хрома ворона й просить, щоб кинув їй бодай шматок паляниці.

— Твій цар забрав від нас воликів, най він тебе й кормить! — мовив середульший син.

— Візьми мене хоч на плече, щоб я, хрома й голодна, в лісі не загинула! — просить ворона.

— Най тебе твій цар бере на свої плечі! — каже хлопець.

Ворона підстрибнула, піднялася на крилах й полетіла.

Средульший син здивовано глянув їй вслід і сам встав, щоб іти далі.

Та й він не знайшов ні срібної поляни, ні Воронячого царя. Заблудив у лісі, як і його брат. І не міг знайти дороги.

Чекають бідний чоловік з жінкою своїх синів, не можуть дочекатися. Ні слуху про них, ні вісточки.

Каже наймолодший син матері:

— Приготуйте, мамко, й мені торбину. Можливо, я від Воронячого царя привезу платню за воликів і братчиків своїх знайду.

Заплакала бідна жінка, стала сина просити, відмовляти. Та дарма. Мусила і його відпустити в дорогу.

Ішов наймолодший син високими полонинами, проходив дрімучими лісами. Сів він під тим кушем, де колись сиділи його брати, й почав їсти. Не встиг відрізати другого шматка хліба, як з'явилася хрома ворона. Стрибає ворона на одній нозі й просить хлопця:

— Дай мені кусочок!

Та не встигла ворона доказати, як хлопець вже відрізав добрий шматок паляниці й дає вороні:

— Їж, небого! Для мене вистачить. Одному і їсти не хочеться.

— А цибулі не даси? — питає ворона.

— А де би не дав? Коли хочеш — охоче дам. З'їла ворона хліб, з'їла й цибулину, гарно подякувала й питає:

— Куди це ти вибрався, хлопче? Ти забрів до такого лісу, з якого ще ні одна душа живою не виходила.

— Мені треба потрапити на срібну поляну. На тій поляні стоїть срібний палац, а в палаці живе Воронячий цар. Певно, у тому палаці й мої брати.

— Візьми мене до себе на плечі, бо я не можу ступити на ногу, а крильця мої слабії — просить ворона.

— Чому б не взяти? Я ще ніколи ворону на плечах не носив! — посміхнувся хлопець і взяв ворону на плече.

Вирушили в дорогу. Ворона сидить на плечі й все нашіптує:

— Іди направо, іди наліво! Іди прямо!

Йшли вони так два дні й дві ночі. Пройшли один, пройшли й другий густий ліс. Раптом посвітлішало, й опинилися вони на широкій поляні. А що то була за поляна! Трави, квіти, навіть каміння — все з чистого срібла.

Серед поляни — скеля теж зі срібла, а на її вершині чудовий палац.

Хлопець стояв, як зачарований. Навіть уві сні не бачив такої краси. Сіли вони на краю поляни, з'їли все, що залишилось у торбині. Мовить хрома ворона:

— Там, на тій скелі, стоїть палац мого царя. Туди дорогу вже й сам знайдеш. Та за те, що ти до мене був таким добрим, я дам тобі одну пораду. Коли мій цар буде тебе питати, яку платню ти хочеш за воликів, ти нічого від нього не проси, крім того, що він кладе собі під голову, коли спати лягає.

При цих словах ворона зникла.

Син бідного чоловіка піднявся на височенну скелю; тут його зустріла сторожа й завела прямо перед срібний трон, на якому сидів Воронячий цар.

— Як ти сюди дорогу знайшов? — питає Воронячий цар хлопця.

— Добрі люди показали! — відповідає хлопець. Хрому ворону не хотів хлопець прозradити.

— Та коли ти вже до мене добрався, я мушу дотримати слова. Роздивися по всіх моїх палатах і скажи, що тобі найбільше подобається. Те й дам!

Три дні й три ночі ходив син бідного чоловіка по царських хоромях, та й десятої частини палацу не обійшов. Приходить до Воронячого царя й каже:

— Чарівні твої, царю, палати. Багато всього я в них побачив, багато мені з того полюбилося. Та що я робитиму з таким багатством? Більше я оглядати хоромів не стану, а тебе прошу: дай мені те, що ти кладеш під голову, коли лягаєш спати.

Розсердився Воронячий цар і наказав усім воронам, що з хлопцем по хоромях ходили, відрубати голови.

— Це тому, що котрась з них тобі це порадила! Став цар умовляти хлопця, що дасть йому все, що захоче, тільки щоб відмовився від свого прохання.

— Та мені тільки це сподобалося! — не відступав хлопець.

— Дам тобі й волів, дам тобі стільки золота, скільки вони зможуть на возі повезти!

— Ні, мені тільки те дай, що кладеш під голову, коли спати лягаєш.

— Дам тобі все, що є в моїх палатах!

Та хлопець не відступав від свого прохання.

Що мав робити Воронячий цар? Вийняв з-під подушки маленького млиночка, на якому в панських хатах каву мелють, й віддав хлопцеві.

— Ось тобі те, що ти хочеш. Тільки щезни з моїх очей, щоб не заклював тебе! — гукнув сердито.

Налякався хлопець, поклав млинок у торбину й побіг з воронячого царства. Зупинився тільки тоді, коли вже був у густому лісі. Сів, поклав перед собою млинка й шукає, чи не залишилось в торбині ще шматочка паляниці. Та торбинка була порожня.

«Погану раду дала мені хрома ворона,— думає хлопець.— Коли б я взяв що з багатства Воронячого царя, було б краще».

Й почав хлопець від нічого робити того млиночка розглядати — цікаво знати, що то за штука. Адже ж цар готовий був віддати за нього все багатство. Та на вигляд млиночок простий.

«Помру тут з голоду! — зажурився хлопець.— От, коли б переді мною з'явився такий стіл, як в палатах Воронячого царя,— з їжею, напитками».— І крутнув ручкою млинка.

Миттю перед хлопцем справді з'явився багато застелений і прибраний різними стравами стіл.

— Дивися, що мій млинок знає! — здивувався і зрадів хлопець. А потім знову засумував: — Та як мені самому їсти, коли дома голодний няньо, мама, брати і сестри? Крутнув хлопець знову ручку млинка й промовив:

— Най тут будуть мої брати й сестри, мої батьки! В ту ж мить за стіл сіла вся рідня хлопця — батько й мати, сестри, брати.

Доти не піднялися з-за столу, поки всього не з'їли. Потім повернулися всі щасливо додому й зажили в достатках. Що тільки захочуть, млинок все змеле.

Коли не вірите, зайдіть в їх хатину і запитайте самі. Коли захочуть, вони вам все розкажуть.